

Asiantuntijalausunto

**HE 160/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi
opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta**

Tausta

Petteri Orpon hallitus on kuluneen kautensa aikana tehnyt paljon säästöpäätöksiä, jotka kohdistuvat opiskelijoihin ja nuoriin.

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry kokee, että nuoriin ja opiskelijoihin liittyvissä päätöksissä, epävarmuus tuntuu olevan ainoa elementti, jossa on jatkuvuutta.

120 miljoonaa

amiksen rahoituksesta

6 miljoonaa

toisen asteen hankerahoituksesta sekä
ammattillisen koulutuksen strategiarahoituksesta.

4 miljoonaa

säästöä, kun koulumatkatukioikeutta rajataan

57 miljoonaa

säästöä, kun opiskelijat siirretään asumislisälle

Yleistä

- Esityksen mukainen siirto opintotuen asumislisälle heikentää ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden etuuksia entisestään.
- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto ei kannatta ehdotettuja muutoksia opiskelijoiden asumisen tukia koskien.

Asumislisä

- Esitetyn asumislisän taso ei vastaa läheskään opiskelijoiden asumismenojen tasoa. Jo nykyisellään, vain 34% Amisbarometriin vastanneista asuu huoltajan luona ja asumistukea tai asumislisää saavilla oli taloudellisesti muita tiukempaa.
- Ennakoimme, että taloudellisen tilanteen kanssa kamppailevia amiksia on näiden muutosten toteutuessa merkittävästi enemmän. Uskomme, että seuraukset ovat joko toimeentulotuen käytön lisääntyminen, opintojen keskeyttämisten kasvu tai osaamistason lasku. Pahimmassa tapauksessa kaikkea tätä.
- Mikäli koulutuksen keskeyttäneiden määrä tai toimeentulotuella koko toimeentulonsa kattavien määrä kasvavat merkittävästi, jäävät myös tavoitellut taloudelliset hyödyt tästä siirrosta saamatta.

Erityiset haasteet asumislisälle siirtymisessä

- Erityisiä haasteita toisen asteen ammatillisilla opiskelijoilla on kuitenkin kesäajan toimeentulon kanssa.
- Läheskään kaikki eivät voi tai halua opiskella kesällä, mutta asumislisä on sidottu opiskelukuukausiin. Toisaalta, osa voi tehdä kesätyötä tai suorittaa opintojaan oppisopimuksella kesän aikana. Näissä tilanteissa oikeus opintotuen asumislisään voi katketa ja se aiheuttaa pitkiä taukoja toimeentulossa.
- Yhä useampi ammis myös siirtyy tulevaisuudessa kuntoutusetuuksilta täysipäiväiseksi opiskelijaksi, vaikkei opiskelukyky olisikaan riittävä. Usein kuntoutuksen aikana menot ovat suuremmat.

Oppivelvollisten tilanne

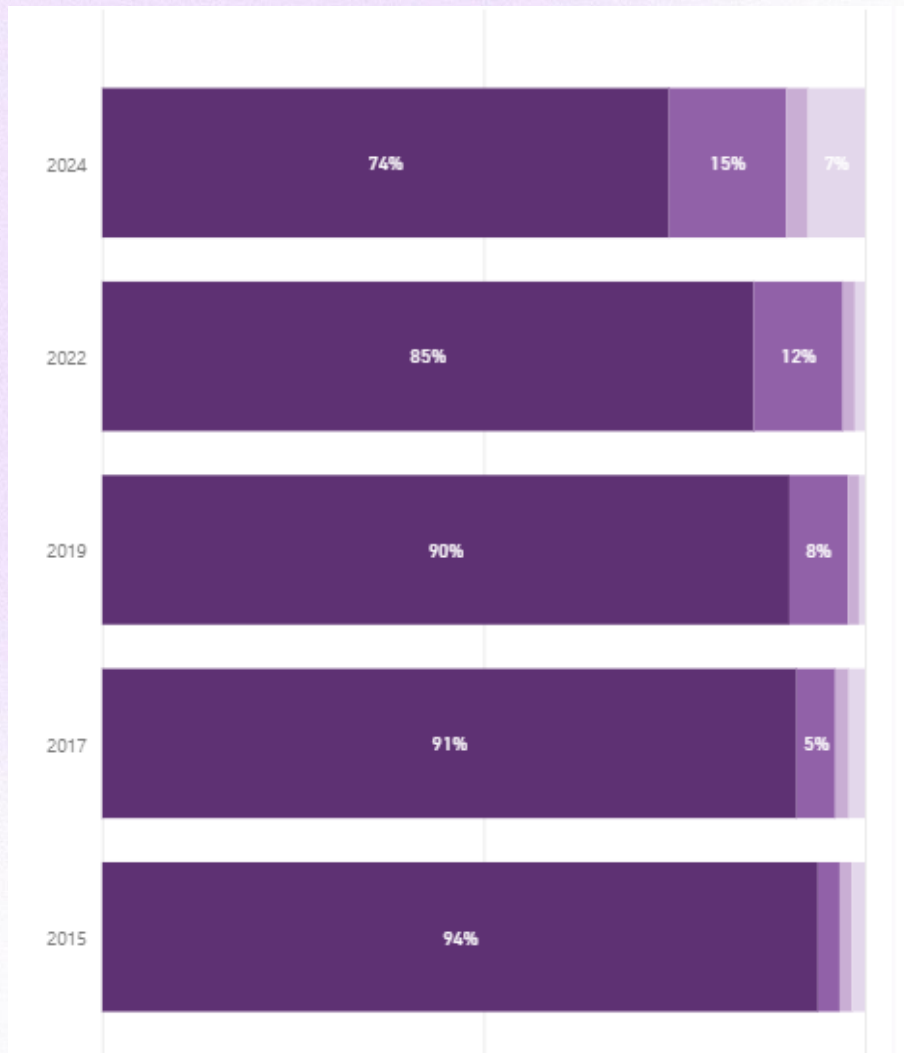
- Oppivelvollisuusikäisistä (15–19-vuotiaat) ammatillisista opiskelijoista lainaa oli noin 11 prosentilla. Keskimääräinen lainamäärä kaikilla ammatillisilla opiskelijoilla oli 9 625 € ja alle 20-vuotiailla 4 993 €.
- Tilanne on jo nykyisellään se, että osa nuorista joutuu velkaantumaan suorittaakseen oppivelvollisuutensa. Tulevat muutokset sekä opintolainan valtiontakauksen kasvattaminen tuskin kääntää kehityksen kulkua toisaalle.

Vaikutukset opiskelijoiden ajankäyttöön ja tulevaisuuteen

- Monien opintoetuuksia muuttavan esityksien tavoitteeksi on määritelty “järjestelmä, joka mahdollistaa jatkossakin ensisijaisesti täysipäiväisen opiskelun”.
- Tiedämme jo, että matalalla toimeentulolla tutkitusti yhteys mielenterveyden haasteisiin ja että lapsena ja nuorena koetun köyhyyden seuraukset ovat kauaskantoisia. Opiskelijoiden tukiin tehtäviä muutoksia suunniteltaessa ei kuitenkaan ole kartoitettu koulutus- ja sosiaalipoliittisten toimien vaikutuksia laajemmin.

Yhä harvempi amis opiskelee ensisijaisesti

- Ensisijaisesti opiskelevien määrä tippunut 94 % -> 74 % alle 10 vuodessa.
- Alle 20v opiskelijoilla ensisijaisuus on ensimmäistä kertaa vähentynyt 2024.
- Luvut ovat 2024 amisbarometrista, johon voi tutustua osoitteessa amisbarometri.fi

- Mahdolliset hyvinvoinnin, asumisen ja toimeentulon haasteet tulevat arviomme mukaan vaikuttamaan opintoihin kiinnittymiseen sekä tulevaisuuden työkykyyn ja osaamistason nostoon negatiivisesti.
- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry haluaa myös huomauttaa, että tulkintamme mukaan jatkuva nuorten ja opiskelijoiden toimeentulosta ja hyvinvoinnista säästäminen on ristiriidassa Petteri Orpon hallitusohjelman koulutus- ja osaamispoliittisten tavoitteiden kanssa.

- Esityksen tavoitteena on tukea yhteisöllistä ja edullisempaa asumista. Kantava ajatus tuntuu olevan, että jatkossa suurimmalla osalla opintotuen saajista tulee olla nykyistä edullisempi asunto. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, opiskelijat kilpailevat jo nyt edullisista asunnoista muiden pienituloisten ihmisryhmien kanssa. Lisäksi opiskelijat tarvitsevat asunnon riittävän läheltä oppilaitosta, jolloin julkinen liikenne ja erilaiset kasvukeskukset on oltava saatavilla.
- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry haluaa myös ilmaista huolensa opintotukijärjestelmän hajanaisesta kehittämisestä. Pala kerrallaan tehtyjen muutosten myötä kokonaisuus tuntuu hankalalta ja monimutkaiselta.

Vaikutuksia

- Jo tehdyt ja tulevat muutokset amisten toimeentuloon heikentävät mahdollisuutta kouluttautua, mutta todennäköisesti vaikuttavat myös heikentävästi haluun jatkaa opintoja korkea-asteella.
- Haasteet ja ongelmat asumislisään siirtymisessä korostuvat erityisesti heikommin opiskeluedellytyksin varustettujen ja heikommasta taloudellisesta tilanteesta tulevien amisten kohdalla.
- Esitetyt muutokset hankaloittavat kesän ajan toimeentuloa sekä lisäävät opintolainataakkaa entisestään.

Lopuksi

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry kehoittaaakin vielä perumaan tai vähintäänkin kohtuullistamaan amisten toimeentulon heikennyksiä, kuntoutustukia koskevia leikkauksia ja asumisen tuen muutoksia. Osaaminen ja opiskelijoiden hyvinvointiin panostaminen, olisi paitsi inhimillisempää, mutta myös paljon parempi pohja kasvutoimenpiteille.

Kiitos!

Lisätietoja

Suvituuli Lundmark

Edunvalvonnan asiantuntija

suvituuli.lundmark@sakkiry.fi

+358 44 776 6048